

MINISTERIE VAN DEFENSIE

Militaire Inlichtingen Dienst

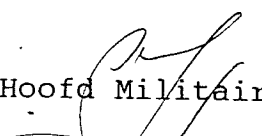
Postbus 20701
2500 ES Den-Haag
Telefoon 070 - 3 18 81 88
Telefax 070 - 3 18 79 51

Aan:
Zie Verzendlijst

Uw brief	Uw kenmerk	Ons nummer	Datum
		DIS/93/095/1333	19 april 1993

Onderwerp:
Joegoslavië: recente ontwikkelingen
(nr 27/93)

1. Hierbij doe ik U toekomen een notitie over de recente ontwikkelingen in het voormalige Joegoslavië.
2. Zonder bijlage is deze brief ongerubriceerd

Hoofd Militaire Inlichtingendienst

Commodore

Bijlagen
één

Bezoekadres
Kalvermarkt 28
Den-Haag

Doorkiesnummer
070 - 3 18 6634

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden.

Verzendlijst behorende bij brief MID nr. DIS/93/095/1333
d.d. 19 april 1993

Aan:

Coördinator Verenigde Inlichtingendiensten Nederland

(Secretaris Generaal Ministerie Algemene Zaken)

Hoofd Binnenlandse Veiligheidsdienst

Ministerie van Buitenlandse Zaken

t.a.v.

AMAD

Intern:

HMID

HSV

HMA

HPEA

MA-D

Archief

ONTWIKKELINGEN IN DE VOORMALIGE JOEGOSLAVISCHE FEDERATIE

27/93

(Afgesloten 191600 APR 1993)

Kroatië

Op 20 april zal het parlement van de Krajina, de "Servische" republiek in Kroatië, bijeenkomen om zich te beraden over de overeenkomst die Servische en Kroatische functionarissen enkele weken geleden sloten over de normalisering van de situatie rond UNPA-zuid. Volgens dat akkoord zouden de Kroatische strijdkrachten zich terugtrekken uit de gebieden die zij tijdens hun offensieven in januari j.l. hebben veroverd. Deze zouden vervolgens onder VN-controle worden gesteld. De Serviërs zouden daarentegen hun (zware) wapens opnieuw onder VN-toezicht plaatsen. Het is uiterst onwaarschijnlijk dat het Servische parlement laatstgenoemde bepaling zal aanvaarden. Ook zijn er aanwijzingen dat de Serviërs toezicht op handhaving van de openbare orde in de door de Kroaten te ontruimen gebieden in eigen hand willen houden. Op grond daarvan lijkt het vrijwel uitgesloten dat het parlement het akkoord zal sanctioneren.

Tijdens de genoemde parlementszitting zal ook een voorstel ter tafel komen om de "Servische" republieken in Kroatië en Bosnië-Herzegovina staatkundig aaneen te sluiten, met Banja Luka als gezamenlijke hoofdstad. Ten overstaan van de EG-waarnemersmissie hebben functionarissen van de Krajina de verwachting uitgesproken dat dit voorstel wél aanvaard zal worden. Een dergelijke stap zou haaks staan op zowel het VN-vredesplan voor Kroatië (en het mandaat van UNPROFOR, waarin de UNPA's expliciet als deel van Kroatië worden aangemerkt) als op het Vance-Owenplan voor Bosnië-Herzegovina, dat eveneens de staatkundige integriteit van die republiek benadrukt. Het is zeer goed denkbaar dat de Kroatische regering uit een dergelijk parlementsbesluit de conclusie zal trekken dat de Serviërs uitvoering van het vredesplan zullen blijven verhinderen, hetgeen besluitvorming over nieuwe gewapende acties tegen de UNPA's kan versnellen.

Er zijn aanwijzingen dat de Kroatische Serviërs arrestatieteams hebben samengesteld die in geval van een westerse interventie in de buurrepubliek Bosnië-Herzegovina worden belast met de arrestatie van leden van UNCIVPOL, die vervolgens als gijzelaars zouden kunnen worden gebruikt. Dergelijke arrestatieteams zouden primair zijn opgericht in UNPA-noord, maar zouden ook voor andere UNPA's voorzien zijn. UNCIVPOL-leden zouden zijn uitgekozen omdat deze op grond van hun lichte bewapening weinig verzet kunnen bieden tegen hun arrestatie; tegen deze achtergrond zouden ook leden van de EG-waarnemersmissie potentiële doelwitten kunnen zijn.

Bosnië-Herzegovina

Bij een aantal plaatsen in centraal-Bosnië, waaronder Jablanica, zijn zoals verwacht opnieuw zware gevechten uitgebroken tussen Kroaten en Moslims. Beide partijen beschuldigen elkaar van agressie. De hernieuwde strijd vindt vermoedelijk zijn oorzaak in de fundamenteel tegenstrijdige oorlogsdoelen van beide bevolkingsgroepen. Zoals bekend streven de Moslims als enige strijdende partij naar het behoud van Bosnië-Herzegovina als eenheidsstaat, terwijl de inzet van de Kroaten er nog steeds op gericht lijkt uiteindelijk de feitelijke aansluiting van de "Kroatische" gebieden in Bosnië-Herzegovina bij Kroatië zelf te realiseren. Er zijn overigens aanwijzingen dat de afgelopen maanden in een aantal

gevallen buitenlandse, fundamentalistisch georiënteerde Moslimvrijwilligers verantwoordelijk waren voor het uitbreken van dergelijke vijandelijkheden.

Tussen de Bosnische strijdkrachten in de belegerde stad Srebrenica en de Servische belegeraars van die stad is een bestand gesloten, op grond waarvan de stad onder VN-toezicht moet worden gedemilitariseerd. Beide partijen hebben toegezegd hun (zware) wapens binnen 72 uur terug te trekken dan wel ter beschikking te stellen aan UNPROFOR. In feite kan Srebrenica niet meer door de Bosnische strijdkrachten, die in de praktijk vooral uit Moslims bestaan, verdedigd worden. Desondanks zullen zij niet bereid zijn hun wapens in te leveren zo lang de Serviërs geen uitvoer hebben gegeven aan de in de overeenkomst opgenomen terugtrekking. Het is onwaarschijnlijk dat laatstgenoemden dit vrijwillig zullen doen. Daardoor zal rond Srebrenica een gespannen situatie blijven heersen. Hernieuwde strijd is niet uitgesloten, waarbij UNPROFOR direct betrokken kan raken. De commandant van UNPROFOR in Bosnië-Herzegovina, Morillon, heeft reeds gedreigd dat nieuwe Servische aanvallen op de stad als een aanval op de vredesmacht zouden worden beschouwd. De bevelhebber van de Bosnisch-Servische troepen, Mladic, heeft echter verklaard dat hij de veiligheid van alle aanwezigen in Srebrenica, inclusief VN-functionarissen, niet kan garanderen als de Bosnische troepen de bestandsbepalingen niet binnen 3 dagen uitvoeren.

De feitelijke val van Srebrenica, in combinatie met de hervatting van de strijd tussen Kroaten en Moslims, onderstreept dat de militaire situatie zich voor laatstgenoemden in elk opzicht nadelig ontwikkelt. Tegen deze achtergrond moet rekening worden gehouden met wanhoopsacties, zoals aanslagen, van Moslim-zijde. Het is zeker niet uitgesloten dat deze ook direct of indirect tegen Westers militair personeel in Bosnië-Herzegovina (en mogelijk andere delen van het voormalige Joegoslavië) zullen zijn gericht. Hierbij kan de hoop een rol spelen daarmee alsnog de situatie ingrijpend te kunnen wijzigen door een verdergaande buitenlandse militaire interventie uit te lokken. Ook zouden door dergelijke incidenten de voor de Moslims teleurstellende resultaten van de westerse militaire betrokkenheid bij de situatie in Bosnië-Herzegovina, die niet tot resultaat heeft gehad dat de Servische agressie tot staan is gebracht, kunnen worden onderstreept.

Het afgelopen weekeinde is de Veiligheidsraad akkoord gegaan met een verdere verscherping van de sancties tegen "Joegoslavië". Dit is opmerkelijk, omdat de Russische delegatie nog vorige week had gedreigd met een veto tegen dergelijke stappen. Het Servische optreden bij Srebrenica heeft er echter toe geleid dat vrijwel alle leden van de Veiligheidsraad toch voorstander waren van het nemen van nieuwe stappen op zeer korte termijn. De Russische afvaardiging besloot te elfder ure haar dreigement niet uit te voeren, maar heeft zich, evenals China, van stemming onthouden. De betreffende resolutie verbiedt onder meer al het transitverkeer door "Joegoslavië" en kondigt een volledige maritieme blokkade van het land af.

Opmerkelijk is dat de Veiligheidsraad Srebrenica en omgeving tot "veiligheidsgebied" heeft verklaard, waarin geen gewapende handelingen mogen plaatsvinden. In dit kader wordt verwezen naar hoofdstuk 7 van het Handvest van de VN, dat militaire maatregelen goedkeurt tegen "bedreigingen van de vrede". Op grond daarvan is de afgelopen dagen van verschillende zijden gepleit voor militaire actie tegen de (Bosnisch-)Servische stellingen en aanvoerlijnen bij Srebrenica, onder meer door de EG en door Owen zelf. In de Amerikaanse senaat zijn stemmen opgegaan die pleiten voor een ultimatum aan de Servische president Milosevic persoonlijk, waarin gedreigd zou worden met militaire stappen, tenzij de Serviërs zich binnen 24 uur terugtrekken bij Srebrenica. Het is echter onzeker in hoeverre Servië in het algemeen en Milosevic in het bijzonder beslissende invloed hebben op de opstelling van de Bosnische Serviërs.

De nieuwe strafmaatregelen tegen "Joegoslavië" waartoe de Veiligheidsraad heeft besloten, worden van kracht op 26 april, tenzij de Bosnische Serviërs alsnog besluiten het Vance/Owenplan volledig te aanvaarden. De Bosnisch-Servische delegatie heeft echter inmiddels de besprekingen over het vredesplan verlaten uit protest tegen het door hen partijdig genoemde karakter van bovengenoemde Veiligheidsraadresolutie. Dit onderstreept dat de kans op een politieke oplossing voor de conflicten in Bosnië-Herzegovina langs de lijnen van het Vance-Owenplan vrijwel nihil is. Overigens moet worden onderstreept dat ook de feitelijke val van het volgens het Vance/Owenplan aan Moslims toebedachte Srebrenica de kans op uitvoering van dit plan doorkruist.

Eind vorige week hebben Vance en Owen zich gekeerd tegen recente Amerikaanse suggesties om in te stemmen met het verzoek van de Bosnische regering het wapenembargo tegen Bosnië-Herzegovina op te heffen. Opmerkelijk daarbij was de argumentatie. Tot voor kort hielden zij vol dat zo'n opheffing het gevaar met zich meebracht van een verdere militaire escalatie, zonder dat een oplossing van het conflict dichterbij zou worden gebracht. Vorige week spraken zij echter tevens de vrees uit dat opheffing van het wapenembargo ertoe zou leiden dat ook de Serviërs op grote schaal wapens zouden verwerven, met name vanuit Rusland. Hierbij dient te worden opgemerkt dat in de Amerikaanse optiek alleen de wapenaankopen door de Bosnische regering zouden worden gelegitimeerd door de Veiligheidsraad. Overigens heeft een aantal islamitische landen, waaronder Iran, reeds geruime tijd geleden verklaard bereid te zijn om in geval van opheffing van het wapenembargo op grote schaal wapens te leveren aan de Bosnische Moslims.

Slovenië

De Sloveense ambassadeur bij de VN heeft formeel verzocht zijn republiek uit te zonderen van het VN-wapenembargo, dat voor alle voormalige Joegoslavische republieken geldt. Daarbij wees hij erop dat Slovenië niet betrokken is bij enig gewapend conflict en het recht bezit op zelfverdediging. Ook wees hij erop dat de VN niet alle voormalige Joegoslavische republieken op dezelfde wijze moet behandelen. Slovenië heeft zich reeds bereid verklaard internationaal toezicht te aanvaarden ter voorkoming van doorverkoop van aangeschafte wapensystemen.

Servië/Montenegro

De afgelopen weken is weer een aantal schendingen van de sancties tegen "Joegoslavië" gemeld. In één geval slaagde een schip dat was opgebracht naar de Albanese haven Durres erin alsnog de "Joegoslavische" territoriale wateren te bereiken toen het escorte was vertrokken. Ook is een Bulgaars konvooi met 36.000 ton (Russische) olie het Servische deel van de Donau opgevaren omdat de VN-autoriteiten bij vergissing een doorgangsverklaring hadden afgegeven. Er zijn aanwijzingen dat met name Roemenië nog steeds op grote schaal betrokken is bij ontduikingen van de sancties. Servische transporteurs brengen geregeld 's nachts lege containerschepen naar de Roemeense haven Moldova Veche, die aldaar worden volgeladen en nog dezelfde nacht naar de tegenoverliggende Servische haven terugvaren. Op deze wijze zouden niet alleen olieproducten, maar ook wapens en munitie uit Ukraine en Rusland zijn ingevoerd. Onduidelijk is overigens in hoeverre de Roemeense nationale en regionale overheden hierbij rechtstreeks betrokken zijn. De meldingen onderstrepen in ieder geval dat een sluitend sanctieregime onder de huidige omstandigheden nog steeds vrijwel onmogelijk is.

De "Joegoslavische" regering heeft Bulgarije, Roemenië en Hongarije aangeraden geen gebruik te maken van de patrouilleboten die de Verenigde Staten aan die landen hebben geleverd ter controle van de naleving van de VN-sancties op handelsverkeer langs de Donau. In dat verband werd met "Joegoslavische" tegenmaatregelen gedreigd als de waarschuwing werd genegeerd. Zoals bekend aarzelen de betrokken regeringen strak de hand te houden aan de controlemaatregelen uit vrees Servië te provoceren. De "Joegoslavische" waarschuwing zal vooral invloed

hebben op Roemenië, dat zeer gevoelig is voor mogelijke "Joegoslavische" tegenmaatregelen, omdat een derde deel van de Roemeense handel van dat land met west-Europa via de Donau plaatsvindt.

Kosovo

Volgens Kroatische berichtgeving zijn Servische ordetroepen er vorige week in geslaagd de bijeenkomst van het (door Servië illegaal verklaarde) parlement van de voormalig autonome provincie Kosovo te verhinderen. De president van de door Servië onderdrukte Albanese meerderheid in Kosovo, Rugova, had eind vorige maand tot een dergelijke bijeenkomst opgeroepen, vermoedelijk om aan te tonen dat Servië de werkzaamheden van het (democratisch gekozen) parlement onmogelijk maakt. Hierdoor zal naar verwachting de spanning in Kosovo verder oplopen, omdat de Servische maatregelen door radicale stromingen onder de Albanese bevolking van Kosovo zullen worden aangevoerd als bewijs dat de opstelling van de relatief gematigde Rugova onvoldoende resultaat oplevert.

De Albanese minister van Defensie Zhulali heeft een bezoek gebracht aan zijn Bulgaarse ambtgenoot. Daarbij heeft hij gesteld dat zijn land de voorkeur geeft aan een vreedzame oplossing van de problemen in de regio. Hij onderstreepte echter ook dat Albanië niet werkeloos zal toezien als de "etnische zuivering" in Kosovo doorgaat. Zoals reeds eerder gemeld, houdt Albanië er rekening mee dat het etnische conflict in Kosovo escaleert en grensoverschrijdende implicaties zal hebben. Tegen die achtergrond dienen ook de Albanese pogingen te worden gezien om de contacten met andere buurlanden van Servië te verbeteren.

Conclusie/voorzicht

Het Servische optreden rond Srebrenica onderstreept dat de kans op een politieke oplossing voor de tegenstellingen in Bosnië-Herzegovina langs de door Vance en Owen geschetste lijnen vrijwel nihil is. Als reactie op dit optreden is niet alleen besloten tot nieuwe sancties tegen "Joegoslavië", maar neemt ook de roep om militaire actie tegen de (Bosnische) Serviërs toe. Tegen deze achtergrond is het gevaar toegenomen van een militair treffen tussen de Serviërs en westerse militairen, inclusief leden van UNPROFOR.

De militaire situatie in Bosnië-Herzegovina ontwikkelt zich in ieder opzicht nadelig voor de Moslims, nu in centraal-Bosnië bovendien weer zware gevechten zijn uitgebroken met de Kroaten. Tegen deze achtergrond zijn wanhoopsdaden van Moslim-zijde niet uitgesloten. Bij dergelijke incidenten zou ook buitenlands (militair) personeel betrokken kunnen raken.

Vermoedelijk zal het Kroatisch-Servische parlement de bepalingen van het enkele weken geleden overeengekomen bestand met betrekking tot UNPA-zuid in zijn komende zitting verwerpen. Waarschijnlijk zal het wèl in beginsel instemmen met de staatkundige vereniging met de "Servische" gebieden in Bosnië-Herzegovina. Mogelijk zal de Kroatische regering in die inbreuk op het Vance-vredesplan voor Kroatië een aanleiding zien om de besluitvorming inzake nieuwe gewapende acties tegen de UNPA's te versnellen.

Recente meldingen van ontduikingen van de sancties tegen "Joegoslavië" onderstrepen dat het opleggen van een effectief sanctieregime onder de huidige omstandigheden vrijwel onmogelijk is.